

Taking students as an example, this article describes the problem of psychological conditions, their classification and representation in the process of passing exams. It analyzes the factors which cause nervous and psychical effort and ways of optimization of students' psychological conditions in the process of preparation and passing exams.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ганзен В. А. Системный подход к анализу, описанию и экспериментальному исследованию психических состояний человека / В. А. Ганзен, В. Н. Юрченко // Психические состояния. — Л., 1981. — Вып. 10. — С. 5–16.
2. Конопкин О. А. Связь учебной успеваемости студентов с индивидуальными психологическими особенностями их саморегуляции / О. А. Конопкин, Г. С. Прыгин // Вопросы психологии. — 1987. — № 3. — С. 45–57
3. Левитов Н. Д. О психических состояниях человека / Н. Д. Левитов. — М., 1964. — 343 с.
4. Лыдкова Г. М. Негативные психические состояния студентов в ситуациях с неопределенным исходом / Г. М. Лыдкова. — Елабуга, 2006. — 156 с.
5. Прохоров А. О. Психические состояния и их проявления в учебном процессе / А. О. Прохоров. — Казань : Изд-во КГУ, 1991. — 167 с.
6. Прохоров А. О. Психические состояния и их функции / А. О. Прохоров. — Казань, 1994. — 175 с.
7. Сосновикова Ю. Е. Психические состояния человека, их классификация и диагностика / Ю. Е. Сосновикова. — Горький, 1975. — 117 с.

УДК 371.134

О. А. Корман,

Президент МГО «Асоціація сприяння розвитку національного лідерства»

БАТЬКІВСЬКЕ СТАВЛЕННЯ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ДИТЯЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

У статті проаналізовано значення батьківського ставлення до дитини у процесі становлення її особистісних якостей. Визначено роль досліджуваного феномена в емоційних переживаннях та почуттях молоді особистості, її поведінкових стереотипах, особливостях сприймання та розуміння.

Ключові слова: батьківське ставлення, становлення, феномен, батьківська поведінка, батьківська установка.

Мета статті — проаналізувати стилі батьківського ставлення, поведінкові стереотипи, що проявляються у спілкуванні з дитиною.

Автор статті спирається на праці російських та українських дослідників, досліджує праці американських авторів про роль батька у сім'ї, використовує роботи американських учених про розвиток батьківства у сім'ї.

Відомо, що почуття симпатії відіграють значну роль у виховному процесі. Адже виховання — це важка праця, яка значною мірою зумовлена батьківською любов'ю, їхнім ставленням, тим, що благо дитини для них не менш, а нерідко і більш важлива річ, ніж власне. Тому порушення почуття симпатії у батьків може спричинити негативні наслідки, порушити процес педагогічного виховання.

На нашу думку, варта уваги класифікація основних стилів батьківської поведінки, запропонована І. Дубровіною. Досліджуючи методи впливу батьків на дітей, які виявляють негативні емоції, вона виокремила такі з них:

«Командир-генерал». Цей стиль позбавляє будь-якої альтернативи, батько чи мати прагне тримати всі події під жорстким контролем, заперечує найменший вияв негативних емоцій. Зміст взаємин з дитиною («Зупинись!», «Схаменись!») зазвичай викликає у неї образ, бажання заперечувати і проявляти жорстокість. В основі ставлення — батьківська переконаність у тому, що всі права належить йому. Основними засобами впливу виступають накази, команди і погрози, спрямовані на всебічний і повсякчасний контроль.

«Батько-психолог». Деякі батьки виступають у ролі психолога і намагаються аналізувати про-

блему, що виникла. Це проявляється у тому, що дорослі ставлять численні запитання, спрямовані на діагностику, інтерпретацію й оцінку подій, вчинків, вважаючи, що таке право дає їм володіння «вищим знанням». Батько-психолог по-всякчас прагне пізнати всі деталі, що повністю позбавляє дитину бажання відкривати свої почуття.

«Суддя». При сповідуванні цього стилю дитина вважається винною ще до винесення рішення. Єдина мета, яку переслідують батьки-судді, — довести правомірність власної позиції.

«Священик». Подібний стиль наближається до менторства. Повчання переважно зводяться до моралізування з приводу того, що відбувається. Всі висловлювання батьки, зазвичай, починають словами: «Ти повинен...», або «Ти не повинен», вважаючи, що таке ставлення забезпечить формування у дитини тільки «правильних» почуттів.

«Цинік». Батьки-циніки, як правило, переповнені сарказмом, намагаються в той чи інший спосіб принизити дитину. Вони демонструють свою перевагу за допомогою відчуження і відрази до того, що відбувається.

Деякі порушення виховання пов'язані з дорослішанням дитини і побоюванням батьків, у зв'язку з цим процесом, втратити свої позиції та авторитет. У реальному житті це проявляється у наданні переваги дитячим якостям, створенню ролі «маленької дитини». Спостерегаються намагання батьків ігнорувати сам факт дорослішання сина чи доньки, в яких з підвищеною увагою культивуються такі дитячі якості, як безпосередність, наївність, грайливість. Для таких батьків дитина залишається «ще маленькою», що знижує рівень вимоги до неї, створюючи потураючу гіперпротекцію.

Причина емоційного відторгнення, жорстокого ставлення нерідко полягає в тому, що в дитині батьки немов би бачать риси характеру, наявність яких вони відчують, але не визнають відкрито у самих себе. Це може бути агресивність, схильність до лінощів, потяг до алкоголю, негативізм, нестриманість. Намагаючись подолати такі (істинні чи надумані) якості дитини, батьки одержують від цього емоційну вигоду для себе, нав'язуючи сину роль «невиправного», «хулігана» тощо. Такі дії допомагають батькам вірити, що в них самих подібні якості відсутні. Батьки багато й охоче розповідають про свою непримиренну і постійну боротьбу, про різні заходи і суворі покарання, до яких вони вдаються. Водночас у їхніх висловлюваннях виразно проглядається упевненість в тому, що ніякі намагання не допоможуть, адже дитина «за своєю натурою» така вже є і виправити її просто неможливо.

Крім зазначених типів, у психолого-педагогічній літературі трапляються описи ставлення батьків до дітей, що визначають конкретні способи взаємодії з дітьми: прийняття — неприйняття дитини, взаємодія — уникнення контактів, визнання свободи дій — надмірна вимогливість, повага до прав кожного в сім'ї — надмірне обмеження свободи [5].

Свого часу О. Карбіков, досліджуючи викривлення у сімейному вихованні, базуючись на особливостях ставлення батьків до дітей, виділив його негативні види, а саме: «Гіпоопіка», «Попелюшка», «Кумир сім'ї», що означає такі типи ставлень до дітей.

1. *Відторгливе*. Його суть полягає або в надмірній вимогливості, жорсткій регламентації і контролі, або в недостатньому контролі, що ґрунтується на самонадіяності, самозаспокоєнні й безтурботності.

2. *Гіперсоціалізувальне*. Виникає в наслідок стурбованості, тривожної помисливості батьків стосовно здоров'я дитини, її соціального статусу, престижності, успіхів у навчанні тощо. Ці якості батьків проявляються в надмірній заклопотаності майбутнім своєї дитини.

3. *Егоцентричне*. Спостерігається в сім'ях із низьким рівнем відповідальності, коли дитині нав'язується уявлення «я — великий» як самонав'язливі цінності для оточуючих.

Суперечності у вимогах до дитини зумовлюють формування у неї відчуття власної неповноцінності, хиткості життєвих ставлень, винекнення нереальних установок.

У психолого-педагогічній літературі відомий також тип порушення взаємостосунків старших і молодших членів сім'ї, який одержав назву *розширення сфери батьківських почуттів*. Він виникає найчастіше за умов, коли подружні взаємини між батьками через різні причини виявляються порушеними. Це може бути розлучення, смерть одного з батьків. Нерідко при цьому мати (або батько), самі того не усвідомлюючи, прагнуть, щоб дитина стала для них чимось більшим, ніж просто дитиною. Коли ж вона досягає підліткового віку, в них виникає побоювання перед її самостійністю, пробуджується намагання утримати її за допомогою потураючої або домінуючої гіперпротекції [5].

Певну типологію неправильного виховання, котра видається досить логічною, використовує у своїй роботі О. Захаров [3]. Учений висловлює думку, відповідно до якої негативні фактори виховного впливу призводять до дезінтеграції «Я» дитини. Загалом ці фактори можна окреслити так:

1) нерозуміння батьками своєрідності особистісного розвитку дитини;

- 2) неприйняття дорослими дитячої індивідуальності;
- 3) невідповідність вимог і очікувань батьків до можливостей і потреб дитини;
- 4) негнучкий характер стосунків батьків з дітьми;
- 5) неправомірність виховання в різні вікові періоди;
- 6) непослідовність у взаєминах дорослих і дітей;
- 7) неузгодженість змісту, цілей і засобів виховання між батьками.

У спеціальній літературі застосовується також поняття батьківських установок щодо дітей, які визначають певну спрямованість у взаєминах з дітьми, забезпечують усталений характер виховної діяльності дорослих. Такі установки «є суб'єктивними орієнтаціями батьків на ті чи інші виховні цінності, на саму дитину як таку, готовність до взаємодії з нею» [5]. Батьківські установки чи позиції щодо дітей звільняють дорослих членів сім'ї від необхідності кожного разу приймати нове рішення за стандартних життєвих ситуацій, вони можуть виступати фактором, який зумовлює «інертність виховної діяльності та труднощі у пристосуванні до нових ситуацій» [5].

Ставлення батьків до дітей визначається, як правило, двома основними чинниками — любов'ю і соціальним обов'язком. Лише за розумного їх поєднання можливе успішне формування в сім'ї повноцінної у моральному розумінні особистості.

Любов матері, батька до своїх дітей є глибоким і стійким почуттям, в якому тісно переплітаються природні й соціальні принципи. Любов, зокрема батьківська, — складне комплексне почуття, що складається з низки більш простих елементарних почуттів, кількість яких визначає повноту і багатогранність (а отже, й ефективність) батьківської любові. Не претендуючи на повноту і незаперечність, можна виділити такі компоненти батьківської любові, як: прив'язаність (на рівні біологічних інстинктів); турбота про дитину (про її здоров'я, фізичне і духовне благополуччя); чуйність; доброзичливість; повага до дитини. На цій основі було описано вісім типів батьківського ставлення (або, як зазначають деякі науковці, — любові) до дітей: дієва любов, відсторонена любов, дієва жалість, любов як поблажливе підсторонення, відкидання, презирство, переслідування, відмова. О. Насонова дає таку їх характеристику:

Дієва любов заснована на поєднанні симпатії, поваги та близькості у ставленні. Формула батьківського виховання така: «Хочу, щоб моя дити-

на була щаслива і допомагати їй у цьому». Тепле емоційне ставлення до дитини — прийняття її особистості, поведінки, активна увага до дитячих інтересів, повага до її прав та визнання обов'язків, надання допомоги за розумної вимогливості.

Дієва жалість — узгодження симпатії, близькості, але відсутність поваги до дитячої особистості. Формула виховання дитини: «Хоча моя дитина недостатньо розумна чи недостатньо фізично розвинена, але це моя дитина, і я її люблю такою, як вона є». Цей стиль емоційного ставлення до дитини характеризується визнанням справжніх (а йноді й уявних) відхилень у розумовому чи фізичному її розвитку. У результаті цього батьки доходять висновку про винятковість своєї дитини. У спілкуванні з нею дорослі йдуть шляхом надання їй особливих привілеїв, надмірно опікають, оберігають від шкідливих впливів. Батьки уважні до дитини, їхні інтереси зосереджені на ній, але водночас вони начебто не довіряють їй, не вірять у її можливості та здібності.

Любов як *поблажливе відсторонення* ґрунтується на симпатії і водночас — неповазі та великій міжособистісній дистанції між дорослими і дитиною. Формула сімейного виховання: «Не можна звинувачувати мою дитину в тому, що вона недостатньо розумна та фізично розвинена». Батькам, яким притаманний подібний тип ставлення, властиве не зовсім усвідомлене виправдання поганої поведінки й негативних рис дитини. Безпомічність сина чи доньки вони пояснюють їхньою хоробливістю або поганою спадковістю. Неблагополуччя дитини визнається її правом; дорослі не втручаються у її справи, в контакти з ровесниками та іншими людьми, недостатньо орієнтуються в її духовному світі, погано обізнані з внутрішніми переживаннями [5].

Як бачимо, поведінкові типи чи моделі поведінки дорослих щодо дітей доволі різняться між собою. Однак не можна не погодитись з тим, що їх об'єднує загальна установка — прийняття дитини як такої. Іншими словами, батьки люблять свою дитину з усіма її недоліками і достоїнствами, поважають у дитині особистість, визнають її права. За цих умов у дитини формуються стійкі позитивні взаємини з батьками, які переносяться і на інших дорослих.

Батьківське ставлення, засноване на уникненні контактів з дитиною, виявляється у відкиданні, презирстві, переслідуванні, відмові та занедбуванні.

Відкидання ґрунтується на антипатії, неповазі та встановленні великої дистанції. Формула батьківської позиції: «Ця дитина викликає у ме-

неприємні почуття та небажання мати з нею справу». Батьки намагаються зменшити будь-яке спілкування з дитиною, не помічаючи її присутності й зовсім уникають її тоді, коли вона потребує допомоги та підтримки. Їхнє ставлення характеризується холодністю, навіть ворожістю, приниженням її гідності. Дитина досить часто залишається одна, що використовується з метою уникнення будь-яких контактів з нею. Заборони та накази, що застосовуються дорослими, переслідують не мету виховання, а є лише прагненням звести до мінімуму взаємодію з дитиною. Подібний прояв батьківських почуттів веде до формування в дитини агресивності, неслухняності, брехливості. У деяких випадках у дітей, які «відкидаються» батьками, виникає лякливо-безпомічність, труднощі в спілкуванні з однолітками і дорослими.

Презирство у ставленні батьків викликане антипатією, неповагою, але наявністю певною близькості. Формула батьківського ставлення така: «Я безмірно страждаю від того, що моя дитина така нерозвинена, вперта, невміла, боязлива, неприємна іншим людям». Виявляючи таке ставлення, батьки, як правило, не помічають і не хочуть помічати нічого позитивного в дитині, зовсім ігнорують її досягнення, але водночас страждають від зв'язку з такою, як їм здається, невдахою. У сімейному спілкуванні наявні постійні осмикування, вимогливість, моралізування, примушування.

Переслідування характеризується антипатією, неповагою та міжособистісною близькістю. Формула батьківського ставлення: «Моя дитина — негідник, і я доведу їй це». Батькі твердо переконанні в тому, що їхня дитина перетворилася на закінченого негідника. Вони намагаються суворістю, жорстким контролем зламати дитячу волю, виступають ініціаторами залучення до процесу сімейного виховання громадськості, нерідко схильні до суворих засобів покарання.

У *відмові* поєднується антипатія, неповага, велика дистанція. Формула виховання така: «Я не хочу мати справу з цим негідником». У вихованні переважає відсторонення від проблем дитини, але водночас батьки начебто здалеку спостерігають за нею, визначають її силу, цінність окремих якостей. При загостренні стосунків такі батьки звертаються по допомогу до громадських організацій, правоохоронних органів, намагаються передоручити виховання дитини школі, іншим організаціям.

Занедбаність дитини заснована на загальному холодному ставленні батьків до неї, хоча дорослі відверто не виявляють ворожості. Взагалі дитині приділяється мало уваги, відсутнє піклу-

вання про її фізичний і психологічний розвиток. Батьки часто залишають дитину одну, але не через те, що прагнуть уникнути з нею контакту, їм просто ніколи [5].

Зазвичай у реальному житті ці характеристики не мають такого різкого виявлення. Досить часто спостерігається поєднання кількох типів ставлення батьків до дітей, коли один з них за певних умов може набувати домінуючого характеру.

Одним з найбільш поширених проявів хибного розуміння сутності батьківської любові є намагання батьків за будь-яку ціну вберегти своїх дітей від фізичних і духовних навантажень. Така позиція батьків виявляється у твердженнях: «Ще встигне напрацюватися», «Ми прожили таке життя, хай хоч діти поживуть краще» тощо.

Порівняємо для наочності два різновиди прояву любові до дитини, які є досить типовими для сучасної сім'ї. У першому випадку батьки прагнуть досягти щастя своїх дітей турботою про здоров'я, зокрема про нервову систему тощо. Вони всіляко намагаються відмежувати сина чи дочку від будь-яких справ, доручень, докладають зусиль, щоб передбачити їхні бажання, які миттєво виконуються. Такі батьки розраховують на те, що така «любов» до дитини сьогодні й у майбутньому дасть їм змогу одержати відповідну любов і вдячність від своїх дорослих дітей. Однак, ставши дорослими, такі діти навряд чи будуть вдячні батькам за непідготовленість до життя.

В інших випадках діти — це рівноправні члени родини, які мають свої обов'язки, підпорядковуються тим чи іншим вимогам внутрішнього колективу.

Безперечно, люди різняться між собою не тільки тим, як вони люблять, але й тим, як вони виявляють це почуття. Такі якості, як біологічна прив'язаність, чутливість і доброзичливість, є суто індивідуальними. І досягти їхньої єдності, однаковості прояву (якщо їх немає спочатку) практично неможливо. Так, єдність можлива лише через турботу про дитину, повагу до неї.

Окреслені вище типи взаємостосунків батьків і дітей свідчать про особливості впливу батьків на розвиток та формування дитячої особистості й доводять, що сучасна сім'я потребує допомоги у визначенні підходів до змісту сімейного виховання, ознайомленні з тими методами і прийомами, які дали б їй змогу ефективніше, з найменшими втратами здійснювати цей процес, знаходити адекватні шляхи попередження та розв'язання внутрішніх конфліктів, сприяли б самовдосконаленню дитини, підтримували її рух до саморозвитку.

Кожне із зазначених батьківських ставлень зумовлене тим, якою роллю дорослі наділяють дитину, які цілі й завдання вони висувують перед собою, які методи і засоби виховання використовують. Адже різні стилі догляду, спілкування, взаємодії з дітьми формують певні особливості їхньої поведінки, а головне — визначають напрями розвитку дитячої самосвідомості. Саме через особливості усвідомлення дитиною свого «Я», свого місця в навколишньому світі, в житті, в сім'ї серед близьких відбувається розвиток особистості, становлення характеру та закріплення певних норм поведінки. Причому найголовнішим у цьому процесі є не зовнішні впливи самі собою, а те, як дитина відчуває себе у полі їх дії, яким є її емоційно-психологічне самопочуття.

У звичайній сім'ї, де існує здоровий внутрісімейний мікроклімат, дитина, як правило, не наділяється якимись довготривалими ролями. Її люблять — і вона відчуває себе «кумиром сім'ї», вона скоїла поганий вчинок — і її сприймають як неслухняну, невиховану. Намагаючись повернути до себе хороше ставлення дорослих, дитина стає тихою і слухняною, іноді навіть вдається до маленьких «хитрощів». Але розуміючи, що ці хитрощі легко розпізнаються і дорослі розуміють причину гарної поведінки, дитина знову стає сама собою: то пустує, то радіє, що дорослі задоволені нею. І всі ці ролі виконуються легко, проте на жодній із них дитина не зупиняється надовго, оскільки ніхто її до цього не примушує, а самій їй бути однаковою весь час нецікаво. У такій сім'ї дітям ніколи не нав'язується якийсь зовнішній для них образ, котрий не відповідає їхньому внутрішньому світу, а дорослим не властиві такі позиції як «відкидання», «презирство», «переслідування». Їхнє ставлення не має форми емоційного відторгнення, тут не проявляються умови жорстких взаємин. До дитини навіть можуть звертатись за порадою. За таких умов можна говорити про наявність справді педагогічного впливу, панування виховних стосунків, які спрямовуються на розв'язання виховних завдань, досягнення мети виховання.

Які ж виховні засоби, методи є прийнятними для сімейного виховання? Дати однозначну відповідь на це запитання важко, адже кожна сім'я неповторна, кожна складається з людей, яким притаманні певні риси, свій характер. Різними є умови життя і можливості, культурний і освітній рівень членів сім'ї. Неоднакова частка прихильності батьків до народних традицій у вихованні дітей. Цю низку чинників можна продовжувати. Звісно, одного рецепта на всі випадки бути не може, але знання деяких вихідних положень щодо організації процесу виховання сприятиме більш ефективному й «безболісному» розв'язанню тих проблем, які виникають у сімейному житті й стосуються розвитку та формування дитячої особистості, становлення належних взаємин дорослих і дітей. Тобто завдання полягає в тому, щоб навчити батьків вивчати й аналізувати власну поведінку і поведінку своїх дітей, стосунки з ними, коло їхніх інтересів, можливості й прагнення, сформувати здатність долати труднощі й залежно від цього змінювати стратегію виховання. Принципи такої діяльності у загальному плані можуть бути сформульовані так:

1. Зрозуміти дитину як особистість з її потребами, пізнати, які з них домінують, а які хронічно не задовольняються, оскільки вона не знає способів для досягнення цього, що спричиняє прояви негативної поведінки.

2. Не треба постійно пояснювати дітям доцільність тих чи інших норм виховання. Краще дати їм ті знання, які допоможуть більш успішно задовольняти потреби (зрозуміло, що маються на увазі позитивні, соціально значущі потреби), сприятимуть формуванню відповідних мотивів.

3. Створити належні умови для самореалізації дитини в певній діяльності.

4. Щоб виправити неадекватні моделі ставлення до дитини, батькам необхідно усвідомлювати власні виховні дії, у процесі спілкування з дитиною йти до чіткої мети, використовуючи при цьому певні шляхи, засоби виховання і розвитку дітей.

В статье анализируется значение родительского отношения к ребенку в процессе формирования его личностных качеств. Определяется роль исследуемого феномена в эмоциональных переживаниях и чувствах молодой личности, ее поведенческих стереотипах, особенностях восприятия и понимания.

The article contains analysis of significance of parental treatment to the child in the process of his / her personal qualities formation. The role of the researched phenomenon in emotional experience and a young person's feelings as well as in his / her behavioural stereotypes and peculiarities of perception and comprehension has been defined.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гапон Ю. А. Соціально-педагогічні технології виховання: теретичні основи і практика / Ю. А. Гапон // Педагогіка і психологія. — 1996. — № 2. — С. 108.
2. Голод С. И. Стабільність сім'ї / С. И. Голод. — Л. : Наука, 1984. — 135 с.
3. Захаров А. Как предупредить отклонения в поведении ребенка / А. Захаров. — М. : Просвещение, 1986. — 128 с.
4. Лернер И. Я. Внимание технологии обучения // Сов. педагогика. — 1990. — № 3. — С. 149.
5. Насонова О. Б. Становлення дитячої особистості у сімейних взаєминах / О. Б. Насонова // Вихователю про психологію та педагогіку сексуального розвитку дитини. — К., 1996. — 192 с.

УДК 378.365

О. А. Сорокіна,

*доцент кафедри загальної, вікової та педагогічної психології
Інституту психології та соціальної педагогіки
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат психологічних наук*

ПСИХОЛОГІЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ ЗАЙНЯТОСТІ

У статті розглянуто питання про особливості поведінки на ринку праці студентів вищих навчальних закладів у сучасних економічних умовах. Досліджено особливості їх працевлаштування, виявлено переваги студентів, які працюють, порівняно з тими, що не працюють.

Ключові слова: молодіжна зайнятість, безробіття, професійний досвід, студенти.

Молодь — особлива частина суспільства; її відмінність від інших категорій населення полягає у необхідності інтенсивного розвитку й активного формування особистості, в тому числі у професійному плані, здатності мобільно реагувати на зміни в ринковому середовищі тощо. Разом з тим молодь є найбільш соціально вразливою категорією населення, оскільки має низьку, порівняно з більш досвідченими працівниками, конкурентоспроможність, неадекватне уявлення про власне становище на ринку праці та низьку психологічну стійкість [2, 4].

Аналізуючи стан молодіжної зайнятості необхідно зазначити, що демократизація суспільства й нові реалії ринкової економіки розширили можливості молоді у виборі сфер та видів економічної діяльності, територіальної та професійної мобільності, значно скоригували її вимоги до робочого місця та загалом трудову ментальність. Разом з тим, внаслідок відмови від напівпримусових форм зайнятості, послаблення державного контролю за працевлаштуванням, зокрема розподілом молодих спеціалістів, скорочення соціальних програм, підвищилась незахищеність молоді на ринку праці, суттєво ускладнилась її соціальна інтеграція, загострилися проблеми молодіжного безробіття. Зокрема, актуальність проблеми характеризують такі дані: на сьогодні приблизно половини безробітних становлять мо-

лоді люди віком до 30 років, а рівень безробіття серед молоді є значно вищий, ніж серед інших вікових категорій. Основні проблеми у сфері зайнятості молоді такі: невідповідність потреб ринку праці та національної системи освіти, відсутність вакансій на популярні спеціальності, незадоволеність умовами праці. Варто зазначити, що молоді люди ставлять до роботи досить високі вимоги, які постійно зростають. Якщо раніше серед них було бажання отримати роботу та мати заробітну плату, то нині молодь висуває такі вимоги, як можливість кар'єрного зростання, розширення професійного рівня, додаткове навчання, наявність комфортних умов. Перспективи молодіжного безробіття невтішні: за прогнозами Міністерства праці і соціальної політики в 2010 році очікується збільшення рівня безробіття до 7,1—8,5 % від середньої кількості робочої сили і до 15 % у молоді.

Безробіття серед випускників ВНЗ виступає не тільки економічною, але й серйозною соціальною проблемою. Незапотребованість молодих спеціалістів у суспільному виробництві товарів і послуг перешкоджає повноцінній соціалізації молодого покоління, веде до деградації ще не сформованого спеціаліста.

Об'єктом дослідження цієї роботи є особливості працевлаштування молоді в сучасних економічних умовах.